

İSTANBUL BAROSU
İNSAN HAKLARI MERKEZİ
ÇORLU KARATEPE YÜKSEK GÜVENLİKLİ CEZAEVİ ZİYARET
RAPORU
29 AĞUSTOS 2025
(ÇORLU KARATEPE YÜKSEK GÜVENLİKLİ CEZAEVİ ÖZELİNDE KUYU
TİPİ HAPİSHANELER)

İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi Hapishaneler Alt Çalışma Grubu olarak; Çorlu Karatepe Yüksek Güvenlikli Cezaevi'ne gerçekleştirilen 29 Ağustos 2025 tarihli ziyarette tutuklu ve hükümlülerle yüz yüze yapılan görüşmeler ve mahpusların farklı hapishanelerden mektup yoluyla İstanbul Barosu'na yapmış olduğu başvurularında iletmiş oldukları sorunlar tespit edilerek bu rapor hazırlanmıştır.

29 Ağustos 2025 tarihinde Çorlu Karatepe Yüksek Güvenlikli Cezaevi'ne yapılan ziyarette "tutukluluk süresi" bir yıl ila yirmi yıl arasında değişen beş tutuklu ile görüşülmüş, her birinden hapishanede tutulma koşullarını anlatmaları talep edilmiştir. Mahpusların hapishane koşullarını anlatırken Çorlu Karatepe Yüksek Güvenlikli Cezaevi'ni "kuyu tipi" olarak tarif ettiği gözlenmiştir.

Tutukluların anlatımlarına göre hapishanenin koşulları ve mahpusların yaşadıkları sorunlar şu şekildedir:

I. HÜCRELERDE HAVALANDIRMA ALANININ OLMAMASI

En önemli sorun hücrelerin önünde havalandırma alanı bulunmaması olarak gösterilmiştir. Mahpuslar günün 22,5 veya 23 saatini hücrede geçirmekte, havalandırma için hücrelerinden çıkarılarak hapishanenin başka bir bölümüne götürülmektedirler. Yazlık ve kışlık havalandırma olarak iki farklı havalandırma alanı bulunmaktadır. Mahpuslar, yazlık havalandırma alanının beton duvarlardan ibaret olması nedeniyle çok sıcak olduğunu, kapısı açılır açılmaz sıcak hava dalgasının çarptığını, yazlık havalandırmanın fırından farksız olduğunu; 1-1,5 saat süreyle beton bir alanda tutularak hava alma hakkının kullanılmasının mümkün olmadığını ifade etmişlerdir.

Havalandırma alanına yalnızca aynı koridorda tutulan mahpuslar beraber çıkarılmaktadır. Fiziken bu sayının en fazla altı kişi olması mümkündür. Görüştüğümüz mahpuslar üç kişilik gruplar halinde havalandırma alanına götürülmektedir.

Havalandırma alanının hücrenin önünde olmaması nedeniyle bu 1,5 saatlik sürede mahpusların yağmurdan ve güneşten korunma, tuvalet gibi acil ve kişisel gereksinimlerinin karşılanması olanaksız kılınmakta, havalandırma saati dolmadan bir ihtiyaç nedeniyle hücreye geri dönen mahpus tekrar havalandırmaya çıkarılmamaktadır.

Bu uygulamanın/mimari yapının kendisinin başlı başına hukuka aykırı olduğu açıktır.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında 5275 Sayılı Kanun'un 63/4 maddesinde "Oda ve kısımlarda iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli yer, ışık, ısınma, havalandırma ve hijyen sağlanır." denilerek hapisanelerde fiziki tutulma koşullarının mahpuslar için eziyet halini almaması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Kanun'a göre havalandırma hakkı, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla hükümlü olanların dışındaki tüm tutuklu ve hükümlüler için, sabah sayımında havalandırma kapısının açılması ve akşam sayımında kapatılması şeklinde uygulanır. Tutuklu ve hükümlülerin havalandırma hakkı sadece "hücreye koyma cezası" denilen disiplin cezasının infazı sırasında kısıtlanabilir. "Hücreye koyma cezası"nın verilmesini gerektiren haller Kanun'da gösterilmiştir ve mahpusların haklarında verilen disiplin cezalarına karşı yargı makamlarının önünde itiraz etme hakkı vardır. En ağır disiplin cezası olarak gösterilen hücre cezası Kanun'a göre yirmi günden fazla aralıksız şekilde uygulanamaz.

Oysa Çorlu Karatepe Yüksek Güvenlikli Cezaevi'nde her gün hücre cezası şeklinde geçirilmektedir. Günün 22,5 saatini hücrede geçiren mahpuslar durumlarını "Ya oturmak ya uzanmak zorundayız, hareket alanımız dar. Bu durum sürekli uykulu bir hal yaratıyor ve eklem ağrılarına neden oluyor" diyerek anlatmıştır.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında 5275 Sayılı Kanun'un 44/1 maddesine göre, hücreye koyma cezası, hükümlünün eylemlerinin nitelik ve ağırlığına göre bir günden yirmi güne kadar, açık havaya çıkma hakkı saklı kalmak üzere, geceli ve gündüzlü bir hücrede tek başına tutulması ve her türlü temastan yoksun bırakılmasıdır. Çorlu Karatepe Yüksek Güvenlikli Cezaevi dahil tüm yüksek güvenlikli ve Y tipi hapisanelerde 1,5 saat ile sınırlandırılmış havalandırma hakkı ve mahpusların günün en az 22,5 saatini havalandırmaması-hücrede, ağırlıklı olarak da tek kişilik hücrelerde

tutulması hem iç hukuktaki kanunlara hem de uluslararası hukuk kurallarına ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarına açıkça aykırı olarak hücre cezasının tüm mahpuslar için uygulanarak olağanlaştırılmasıdır.

AİHM, 19 Nisan 2001 tarihli Peers v. Yunanistan kararında; bir hükümlüyle birlikte küçük bir hücrede tutulduğunu, sık sık arızalanan açık bir tuvaletin bulunduğunu, çok az gün ışığı alan ve havalandırmaya sahip olmayan, sıcak ve dar bir alanda yaşamak zorunda kaldığını ileri süren başvurucunun tecrit biriminde tutulduğu koşulların aşağılayıcı muamele teşkil ettiğini değerlendirerek, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesinin (insanlık dışı ve onur kırıcı muamele yasağı) ihlal edildiğine hükmetmiştir. AİHM, başvurucunun en az iki ay boyunca her bir 24 saat diliminin çoğunu bir hücrede yatağına bağlı bir şekilde geçirmek zorunda kaldığını, ortamda pencere veya havalandırmanın bulunmadığını ve dolayısıyla zaman zaman katlanılmaz derecede sıcak olduğunu özellikle dikkate almıştır. Başvurucunun ayrıca diğer hücre arkadaşının bulunduğu ortamda tuvaleti kullanmak zorunda kalması ve aynı şekilde hücre arkadaşı tarafından tuvalet kullanılırken de kendisinin o ortamda bulunmak zorunda kaldığı koşullara dair "şikâyetçi olunan cezaevi koşullarının başvurucunun insanlık onurunu zedelediği ve kendisini aşağılanma ve küçük düşürülme hissiyatına iten keder ve aşağılanma duygusuna sebebiyet verdiği ve bu şekilde de başvurucunun fiziksel ve ahlaki direncini yok ettiği" kanaatine vardığını belirtmiştir.

Açıkça görülmektedir ki havalandırma alanına sahip olmayan hücrelerden oluşan hapisaneler, ulusal ve uluslararası mevzuata aykırıdır.

Görüşme yaptığımız 29 Ağustos 2025 tarihinde kuyu tipi hapisanelerin kapatılması talebiyle 153 gündür açlık grevinde olan mahpus Fikret AKAR ve 293 gündür açlık grevinde olan Serkan Onur YILMAZ, farklı kuyu tipi hapisanelerde bulunan sekiz tutuklunun da kuyu tipi hapisanelerin kapatılması ve sevk edilmeleri talebiyle açlık grevinde olduklarının bilgisini vermiştir.

II. HÜCRE PENCERELERİNİN METAL DELİKLİ BİR LEVHAYLA KAPATILMIŞ OLMASI

Hücrelerde bulunan pencerelerin önünde demir parmaklık, demir parmaklığın önünde ise tutuklular tarafından 'fens teli' olarak tarif edilen metal üzerinde küçük delikler bulunan bir levha bulunmaktadır. Avukat görüş yerlerindeki koridorda bulunan

pencerenin de aynı şekilde kapatılmış olduğu, bu pencereden hava akışının sağlanmasının oldukça zor olduğu gözlemlenmiştir. Hücrelerin kendi havalandırma alanlarının bulunmadığı da dikkate alındığında hücrelerde hava akışının sağlanması için tek imkan olan pencerelerin bu şekilde kapatılmış olmasının hava almada yaratacağı sorun daha iyi anlaşılabilir. Görüştüğümüz tutuklular, hava akışı sağlanamadığı için hücreleri bir odadan çok fanusa benzetmektedir.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında 5275 Sayılı Kanun'un hükümlünün barındırılması ve yatırılması başlıklı 63/4 maddesine göre "Oda ve kısımlarda iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli yer, ışık, ısınma, havalandırma ve hijyen sağlanır." Çorlu Karatepe Yüksek Güvenlikli Cezaevi havalandırmasız hücreleri ve hava akışının sağlanmasına engel pencere yapıları ile mimari olarak Kanun'a aykırıdır.

AİHM, 20 Ekim 2011 tarihli Mandic ve Jovic v. Slovenya ve Struel ve Diğerleri v. Slovenya kararlarında Slovenya'da bulunan Ljubljana Cezaevindeki koşullara ilişkin aşağılayıcı muamele yasağının ihlal edildiğine karar vermiştir. Başvurucular, söz konusu cezaevinde aylarca kişi başına düşen yaşam alanı 2.7 m² ve ağustos ayında öğleden sonra ortalama sıcaklığı yaklaşık 28 derece olan hücrelerde tutulmuşlar ve zamanlarının çoğunu burada geçirmek zorunda kalmışlardır. Mahkeme, başvurucuların maruz bırakıldıkları sıkıntı ve güçlüklerin, tutulma koşullarının hâlihazırda barındırdığı düzeyin ötesinde olduğunu ve dolayısıyla aşağılayıcı muamele teşkil ettiğini kaydederek, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

III. ÜÇ KİŞİLİK HÜCRELERİN KAMERAYLA İZLENMESİ

Çorlu Karatepe Yüksek Güvenlikli Cezaevi'nde hücreler bir veya üç kişilik şeklinde dizayn edilmiştir. Görüştüğümüz mahpuslar tarafından üç kişi tutulan hücrelerin diğer tiplerdeki hapisanelere göre daha dar olduğu tarafımıza aktarılmıştır. Üç kişilik hücrelerin içinde yaşam alanını izleyen ve kaydeden kameralar bulunmaktadır.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında 5275 Sayılı Kanun'un 8. maddesinde "Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir." şeklinde tanımlanmıştır. Bu yasal

tanımlamanın gereği olarak hapisanelerde “fırara karşı” çatılar, koridorlar, giriş alanları, ziyaret alanları, havalandırma alanları zaten izlenmektedir. Bunlar dışında mahpusların kapıları kapalı tutulan yaşam alanlarının kameralarla 7/24 izlenmesinin hiçbir yasal dayanağı olmadığı gibi mahpusların her anının takip edilmesi özel hayatın gizliliğine saygı hakkına aykırıdır.

AİHM, 6 Aralık 2016 tarihli Vasillica Mocanu v. Romanya kararında demokratik bir toplumda gerekli ve meşru olduğunu ortaya koyacak şekilde kanunda öngörülmediği sürece hücrelerin kamera ile izlenmesinin özel hayata saygı hakkının ihlali olacağına hükmetmiştir.

IV. HÜCRE KAPILARININ ELEKTRONİK MEKANİZMAYLA AÇILIP KAPANMASI

Hücre kapıları diğer tipteki hapisanelerde olduğu gibi gardiyanlar tarafından anahtarla açılmamaktadır. Hapishanenin başka bir bölümünde olan kontrol odasından kapının açılması gerekmektedir. Tutukluların aktardığına göre, elektrikli sistemin arızalanması veya çalışmaması durumunda ya da elektrik kesintisi halinde kapının fiziken açılmasının imkanı yoktur. Mahpusların kalp krizi geçirmesi gibi acil sağlık müdahalesine ihtiyaç duyması durumunda kapının açılması için önce arızanın giderilmesi beklenmektedir.

Bu bölüme kadar aktarılan uygulamalar yeni tipte hapisanelerin yapısal sorunlarıdır. Bu bölümden sonra aktarılanlar Türkiye hapisanelerinde tecrit ve izolasyon temelli hak ihlallerine neden olan uygulamalardır.

V. SOHBET HAKKININ UYGULANMAMASI

Adalet Bakanlığı tarafından 22 Ocak 2007 tarihinde yayımlanan 45/1 numaralı genelgenin Ortak Etkinlikler başlıklı bölümüne göre tutuklu ve hükümlüler, “10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır”.

Ancak Çorlu Karatepe Yüksek Güvenlikli Cezaevi’nde görüştüğümüz mahpuslar, “sohbet hakkı”nın hiç uygulanmadığını, aynı genelgeyle düzenlenen “spor hakkı”nın ise ayda bir defa bir saatliğine uygulandığını iletmişlerdir. Bu durum mahpusların bir araya gelerek sosyal ilişki kurma hakkını ortadan kaldırmaktadır.

VI. SAĞLIK-TEDAVİ HAKKININ İHLAL EDİLMESİ

Mahpuslar hastaneye götürülürken ayrıca jandarma tarafından aramaya tabi tutulmaktadır. Öncesinde gardiyanlar tarafından aranan mahpuslar jandarma tarafından tekrar arama yapılmasını veya arama esnasında ayakkabılarını çıkarmayı kabul etmezlerse hastaneye gidememektedir. Hastaneye gidebilenler ise kelepçe ile muayene edilmeyi kabul etmezlerse yine tedavi olamamaktadır.

Götürüldükleri Çorlu Devlet Hastanesi'nde tutuklu ve hükümlüler, kendileri için bir alan olmadığı gerekçesiyle ring aracının içinde bekletilmektedirler. Saatler sürebilen bu bekleme de mahpuslar için eziyete dönüşmektedir.

VII. KENDİNİ GELİŞTİRME, DÜŞÜNSEL ARAÇLARA VE BİLGİYE ERİŞİM HAKKININ İHLAL EDİLMESİ

Tutuklular hücrede on kitaptan fazlasını bulundurmalarına izin verilmemesinden, mektup yasaklarının sık ve keyfi şekilde uygulanmasından, hapishanede berber bulunmamasından, hücrede yalnızca bir mavi ve bir siyah tükenmez kalem bulundurmalarına izin verilmesinden, yayınevleri tarafından gönderilen kitapların kendilerine verilmemesinden, tahliye olan tutukluların gönderdikleri hediyelerin daha önce aynı hapishanede kalmış olmaları nedeniyle verilmemesinden, kantin çeşitliliğinin sınırlı olmasından şikayet etmişlerdir.

SONUÇ;

Çorlu Karatepe Yüksek Güvenlikli Cezaevi, 2021 yılından itibaren yapılan “yeni tip hapishaneler”den biridir.

“Yeni tip hapishaneler” olarak tanımlanan bu hapishaneler, Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevleri, Y Tipi Kapalı Cezaevleri ve S Tipi Kapalı Cezaevleri olarak bilinmektedir. Adalet Bakanlığı'nın internet sitesinde yer alan bilgilere göre ülke çapında 13 tane Y tipi kapalı cezaevi, 23 tane yüksek güvenlikli cezaevi ve yedi tane S tipi kapalı cezaevi bulunmaktadır.

Bu hapishaneler F tipi hapishanelerin devamı olmakla birlikte mahpuslara yönelik ağır tecrit ve izolasyon içermektedir. Bu hapishanelerdeki koşullar ise “kuyu tipi” tanımlamasını ortaya çıkarmaktadır.

Ziyaretimiz kapsamında mahpuslarla yaptığımız görüşmeler ve mahpusların farklı hapishanelerden mektup yoluyla İstanbul Barosu'na yapmış olduğu başvurulardan

edindiğimiz bilgilere gore; kuyu tipi hapishanelerin tutulma koşulları insan onuruyla bağdaşmamaktadır.

Kuyu tipi hapishanelerden sevk talebiyle açlık grevini sürdüren mahpusların talepleri karşılanmalı; havalandırma alanına sahip olmayan hücrelerden oluşan, kapatma ve hücre cezası olarak ifte cezalandırma amacı ile ceza hukukunun temel ilkelerine, hukuka ve var olan kanunlara aykırı bir şekilde inşa edilen kuyu tipi hapishaneler kapatılmalıdır. Bu hapishanelerin yapımına son verilmelidir.